

Streszczenie

Wpływ technik werblowych i efektów brzmieniowych na interpretacje wybranych utworów E. Novotney'ego, Á. Mássona, F. Macareza, M. Wesley-Smitha, D. Friedmana, A. Polachowskiego oraz S. Gadda

promotor: dr hab. Roman Kuźniak, prof. Uniwersytetu Warmińsko Mazurskiego w Olsztynie.

Celem rozprawy doktorskiej było ukazanie istotnych obszarów wykonawstwa perkusyjnego, gdzie techniki werblowe oraz efekty brzmieniowe mają wpływ na interpretację. Zdefiniowano kluczowe dla tematu pracy zagadnienia jak interpretacja, techniki werblowe i efekt brzmieniowy. Następnie dokonano analizy utworów pod kątem wpływu technik werblowych i efektów brzmieniowych na ich interpretację.

Do przeprowadzenia badań posłużyły kompozycje o różnorodnej obsadzie wykonawczej, strukturze formalnej, stylistyce i gatunku. Mimo różnorodności łączy je aspekt werblowych technik wykonawczych oraz konieczność specjalnego podejścia do kreacji warstwy brzmieniowej kompozycji.

W utworze *A Minute of News* Eugenego Novotney'ego technika rudymetarna, a w szczególności *diddle*, umożliwiły w sposób precyzyjny i skoordynowany wykonanie w jednym czasie, przez jednego wykonawcę, wielu różnorodnych rytmów budowanych w oparciu o charakterystyczny dla muzyki afrokubańskiej okres *son clave*. Efekty brzmieniowe, przypominające np. dźwięki *claves* czy *timbales*, dodatkowo wzmocniły afrokubański charakter kompozycji, co w połączeniu z rytmiką doskonale nawiązało do obszaru kulturowego z jakiego pochodzi źródło inspiracji kompozytora (Meksyk).

W *Konzertstück* Áskella Mássona stosowanie techniki rudymetarnej i klasycznej stanowiło nawiązanie do orkiestrowego i rudymetarnej stylu gry na werblu. Bardzo sprawne posługiwanie się wieloma elementami technicznymi, jak np. różnorodne tremola, ornamentyka, artykulacja, sposób uderzania, pomogły w uzyskaniu pożądanej wyrazistości i precyzji w wykonaniu istotnego elementu dzieła — rytmiki oraz kontroli warstwy dynamicznej. Pozwoliło to na uzyskanie wirtuozowskiego charakteru utworu. Efekty brzmieniowe, będące wynikiem kreatywnego wykorzystania technik werblowych, pomogły w uwypukleniu głównego motywu rytmicznego kompozycji oraz wzbogaciły warstwę brzmieniową, podnosząc tym samym wartość artystyczną wykonania.

W *Tango* Frédérica Macareza korzystanie z założeń techniki werblowej okazało się ważnym elementem wykonawczym. Korzystanie z dwóch sposobów ustawienia rąk (niemieckiego i francuskiego) pomogło w różnicowaniu rytmu z melodią. *Diddle* umożliwiły wygodne rozplanowanie poszczególnych uderzeń pomiędzy kotłami, a podstawowe sposoby artykulacji okazały się pomocne w wyodrębnianiu motywu rytmicznego z grupy jednorodnych wartości, co w kreacji tanga było znaczące. Efekty brzmieniowe, będące wynikiem uderzania w różne obszary membrany i misę kotła podkreśliły - we fragmentach - polifoniczny charakter utworu, zaś stosowanie glissand uwydatniło walor brzmieniowy kompozycji, nawiązując jednocześnie do stylu tango nuevo.

W utworze Davida Friedmana *Trance* korzystanie z wyćwiczonych na werblu elementów technicznych, jak uderzenia pojedyncze, dwukrotne i *diddle*, znacząco ułatwiło wykonanie schematycznie powtarzanej rytmiki, co z kolei uwypukliło motorykę, podkreślając tym samym transowy charakter utworu. Odpowiednia preparacja brzmienia wibrafonu, dokonująca się poprzez dobór pałek, pracę pedałem i włączenie pulsatorów, dodatkowo uwydatniła transcendentalny charakter kompozycji.

W utworze Martina Wesley-Smitha *For Marimba and Tape* doświadczenia zdobyte podczas pracy werblem pomogły w precyzyjnej synchronizacji głosu taśmy ze skomplikowaną rytmiką partii marimby, wpływając tym samym na ich spójność. Kreacja brzmienia marimby dokonała się głównie poprzez dobór pałek, co w połączeniu z efektami brzmieniowymi, znajdującymi się w zapisanym na taśmie materiale dźwiękowym, nadało utworowi komputerowego charakteru muzyki.

W kompozycji Adama Polachowskiego *Jervis Bay* sprawne korzystanie z całego arsenału elementów techniki werblowej, jak uderzenia pojedyncze, dwukrotne, różnorodne tremola, ornamentyka, artykulacja czy sposoby ustawienia rąk, umożliwiły zwarte i agresywne wykonanie skomplikowanej rytmiki oraz dobrą kontrolę warstwy dynamicznej. Efekty brzmieniowe mogące kojarzyć się z szumem morza, wiatru czy wystrzałami, nawiązały swym charakterem do prowadzonych na oceanie działań wojennych, co doskonale oddało batalistyczny zamysł kompozycji.

W utworze *The Solo* Steve'a Gadda technika rudymetarna, a w szczególności *diddle*, umożliwiły sprawne, pulsujące wykonywanie skomplikowanych figur rytmicznych, co wpłynęło na uzyskanie niezwykle istotnego w tego typu muzyce rytmicznego *groove*. Kreacja ostatecznego efektu brzmieniowego, będąca w dużym stopniu wynikiem przygotowania instrumentu oraz rejestracji dźwiękowej, pozwoliła nawiązać do „suchego”

studyjnego brzmienia perkusji o jazz rockowym charakterze, którego wybitnym przedstawicielem był sam kompozytor.

Bardzo cennym źródłem wiedzy z punktu widzenia interpretacji okazało się nawiązanie naukowego dialogu z twórcami prezentowanych utworów, dzięki czemu możliwe było dokładne poznanie idei kompozycji. Ważnym, dla świadomego wykonania zarejestrowanych na nośniku CD utworów, była dokładna analiza konstrukcji formalnej, co pozwoliło lepiej je zrozumieć oraz świadomie zinterpretować. Istotnym w tym aspekcie okazała się również znajomość historii wybranych instrumentów perkusyjnych.

Do pracy dołączono obszerne aneksy zawierające szczegółową analizę struktury formalnej przedstawianych w pracy kompozycji oraz biogramy kompozytorów.